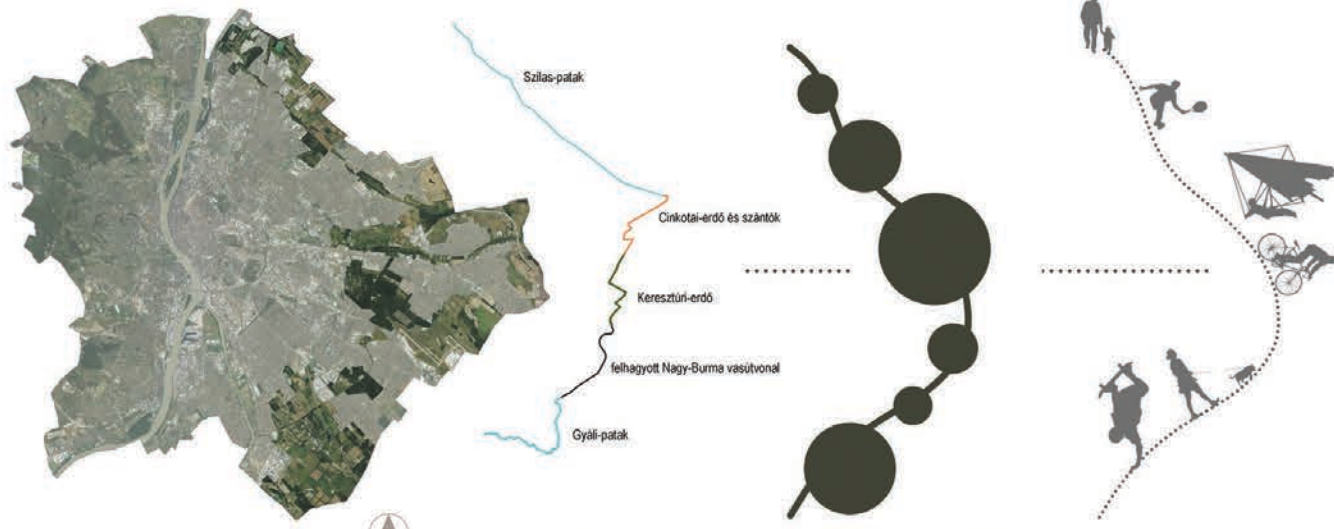

A PESTI ZÖLDGYŰRŰ KONCEPCIÓJA

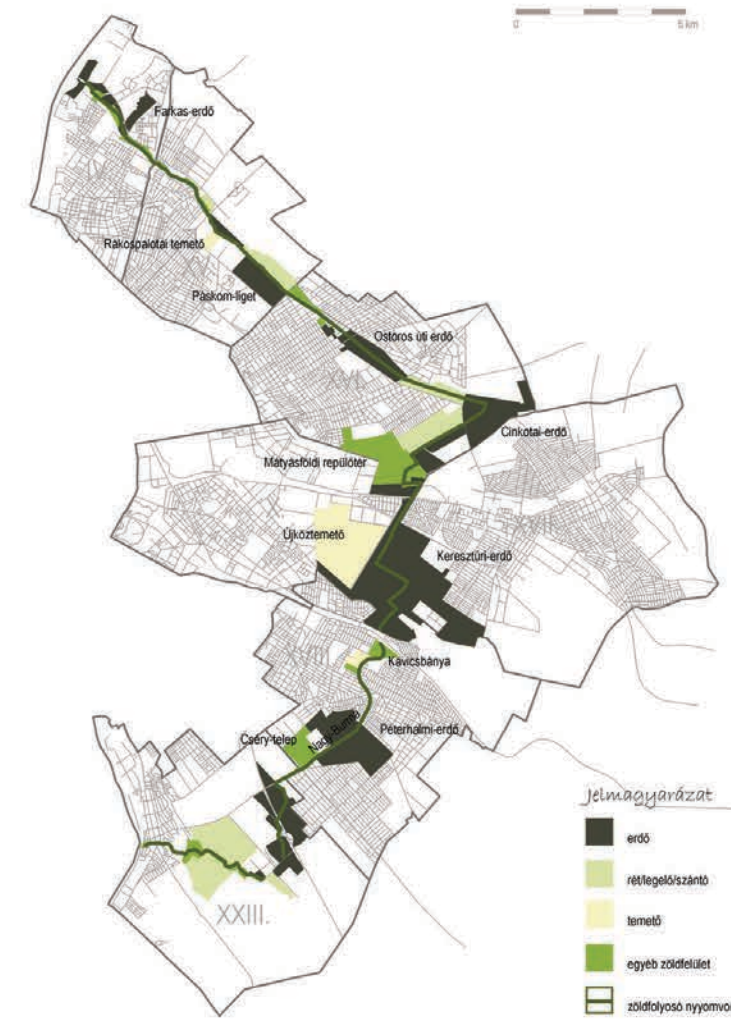
BUDAPEST LÉGFOTÓJA ÉS A PESTI ELŐVÁROSI ZÖLDFELÜLETEK | A ZÖLDFOLYÓSÓ SZAKASZAI | NAGY KITERJEDÉSŰ ZÖLDFELÜLETEK LINEÁRIS FELFÜZÉSE | REKREÁCIÓS HASZNOSÍTÁS

A vonalas jellegű zöldfelületi elemek ökológiai, és városstruktúrára jelentősége, a pesti elővárosi nagy kiterjedésű zöldfelületek fokozott védelme, és ezek összekapcsolásának gondolata, egy pesti zöldgyűrű ötlete már több tervben vagy koncepcióban megjelenik, kifejtésre azonban nem került. Nem tudtuk eddig, hogy létezik egy Dunától Dunáig tartó, közel félkörívű bezárt zöldfolyosó, ami a nagyobb elővárosi zöldfelületeket felfűzi. 'Felfedezésére' eddig fellelhető az egykori Burma vasútvonalak elfeledése, ill. hagyományosan közlekedési folyosóként való értelmezése miatt nem került sor. A zöldgyűrű felfűzi a peremkerületek nagy egységes zöldfelületeit, köztük erdőterületeket is. Közel 40 kilométer hosszú, és 80%-ban zöldfelületek szomszédságában halad, szakaszonként lakóövezeteket, főleg magas zöldfelületi aránnyal és alacsony zöldterületi ellátottsággal rendelkező kertvárosias zónákat érint. Nyomvonala Budapesten, északon, a Szilas-patak torkolatától indul, majd szántóföldek mellett ezt követően a Keresztúri-erdőben halad. Ezt követően a felhagyott Nagy-Burma vasútvonal, zöldfelületi eleme adja a zöldfolyosó folytatását, majd rácsatlakozik a Gyáli-patak folyosójára és így halad egészen a Dunáig. A zöldgyűrű zöldfelületi, városstruktúrára, illetve rekreációs jelentősége. A nyomvonal melletti területek nagy arányban a zöldfelületi rendszer kiemelt fontosságú elemei, az ökológiai hálózat elemei, a peremterületek nagy kiterjedésű erdő- és szántóterületei. A zóna zöldvezetési, kertvárosi jellegének megtartása, a rekreációs funkciók fejlesztése, így vonzó lakóövezetvé válna hozzájárul az agglomerációs kiáramlás csökkentéséhez.

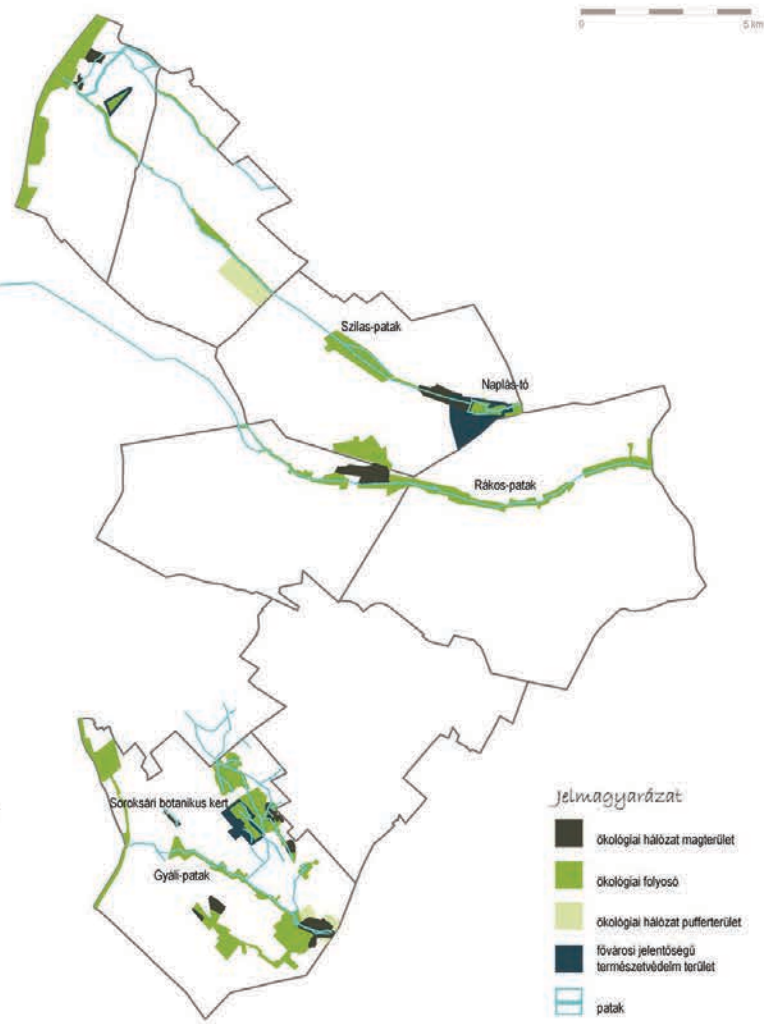
A külső zóna fejlesztésével elérhető lenne, hogy a pesti kertvárosi területek szabadidős szolgáltatásokat nyújtó zöldvezetési funkciókkal rendelkező, sokfunkciós övezetté alakuljanak át, erősítve az alközpontok kialakulását, amivel közvetve a belső városi mag terheltségének csökkentése érhető el. Az értékek kihasználása és nem felélése, a térkihasználás elve, a városi szétterülés csökkentését, minőségi és kompakt városrá válnak eredményezhetné.

Közben a gazdaság- és hálozatfejlesztés zászlaja alatt újabb közlekedési környűk tervai jelennek meg. Jelenleg Budapest Településszerkezeti Tervében a tervezett zöld folyosó közelében, illetve néha teljesen azonos nyomvonalon futna a 2x2 sávú Külső Keleti Körút (KKK). Az út megépítésének alapvető célja és feladata a dél-pesti kerületek összekapcsolása és belső átjárhatóságának javítása. A tervezett út szinten érinti vagy átvágja szinte az összes pesti elővárosi nagy kiterjedésű zöldfelületet, ezzel nagyban károsítva ökológiai potenciáljukat. A KKK-val jelentős zaj- és rezgésterhelés járna, melyet a zajvédő falak csak részlegesen tudnak felfogni, a légszennyezés várhatóan tovább nőne. A zöldgyűrű jelentős hőszigetítő tényező, felszíni hőmérséklete jóval alacsonyabb a környező területeknél. A KKK inaktív felszíne és forgalmi terhelése miatt csökken ez a kedvező hatás, az út nyomvonalaiban és környezetében jelentős lineáris hősziget alakulhat ki.

ZÖLDFELÜLETI KAPCSOLATOK

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

A KÜLSŐ KELETI KÖRÚT KONCEPCIÓJA

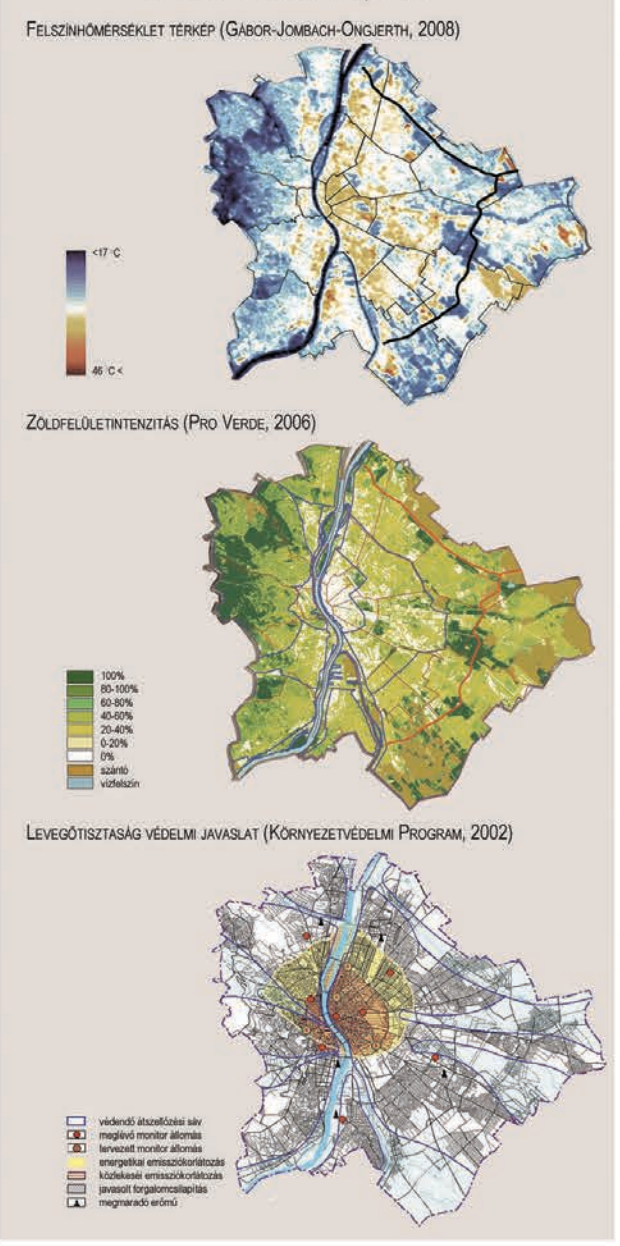

AKTUÁLIS KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK | A KÜLSŐ KELETI KÖRÚT KETTÉSZELI AZ ELŐVÁROSI ZÖLDFELÜLETEKET

JELLEMZŐ ÉRTÉKES FAJOK

TELEPÜLÉSÖKOLÓGIA ADOTTSÁGOK

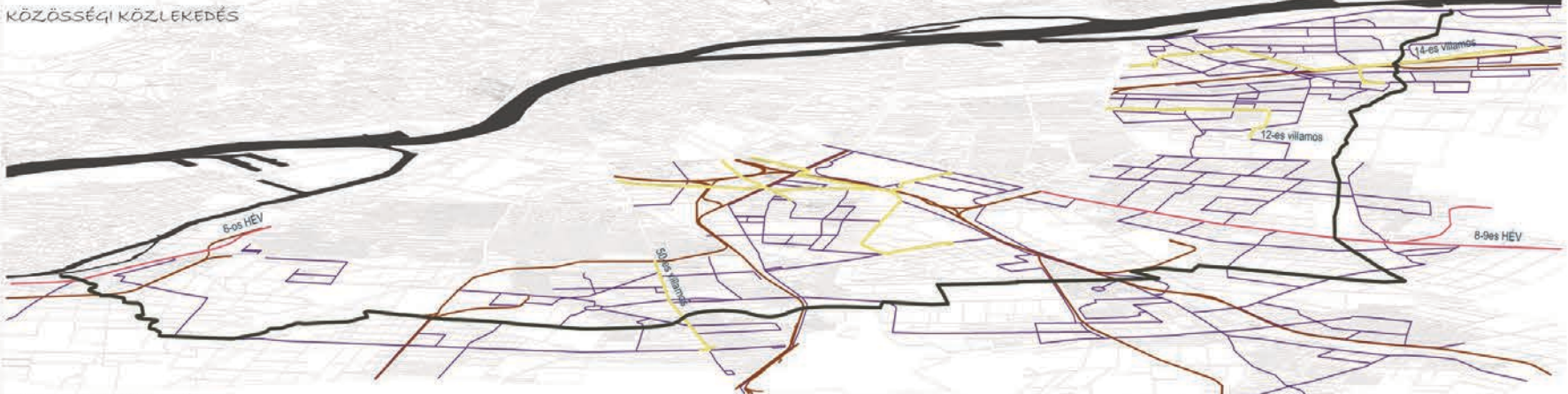
SZERKEZETI JELENTŐSEGŰ VIZSGÁLATOK

ÚTHÁLÓZAT

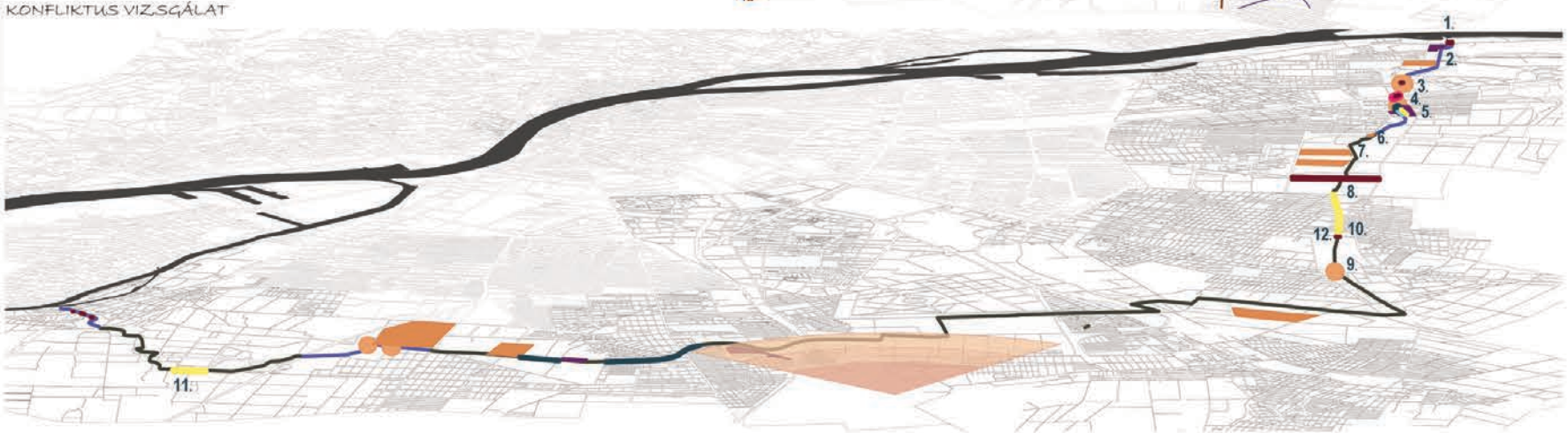
- JELMAGYARÁZAT
- melék és gyűjtőutak
 - útutak
 - autópálya és autópálya bevezető szakaszok
 - zöldfolyosó nyomvonala

KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

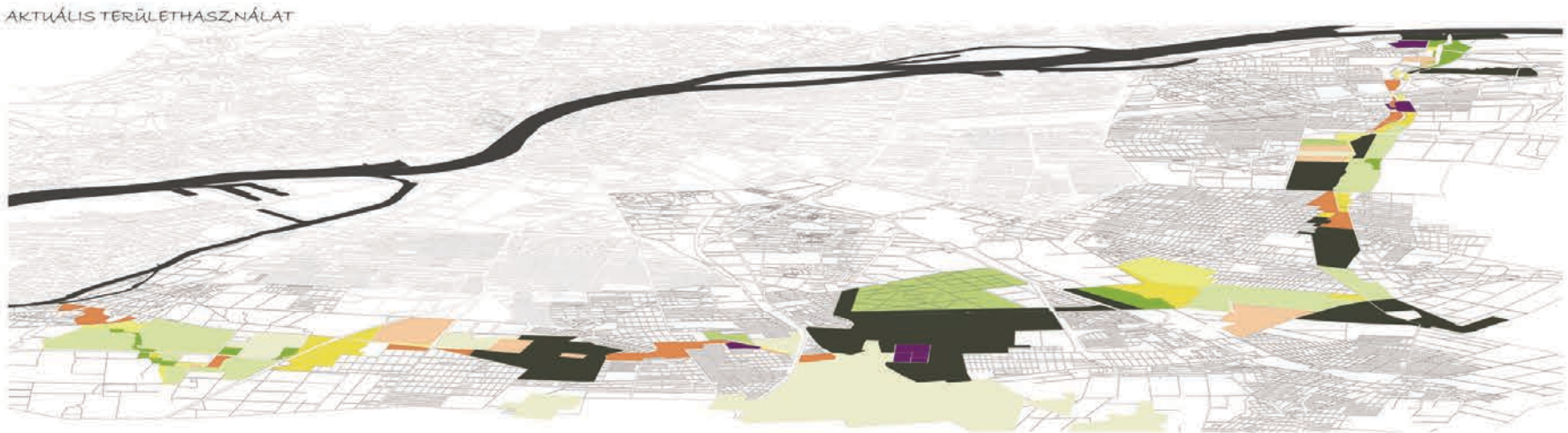
- JELMAGYARÁZAT
- busz
 - villamos
 - HEV
 - vasút
 - zöldfolyosó nyomvonala

KONFLIKTUS VIZSGÁLAT

- JELMAGYARÁZAT
- gazdasági/kereskedelmi terület
 - barnamezős terület
 - burkolt patakmeder
 - rátéleplés a patakra
 - közművezeték
 - patak felszín alatti szakasza
 - leszűkülő zöldfolyosó
 - repülőter zajszenyvezése
 - gyakori ajtóhiánya
 - zöldfolyosó nyomvonala

AKTUÁLIS TERÜLETHASZNÁLAT

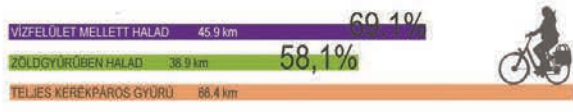
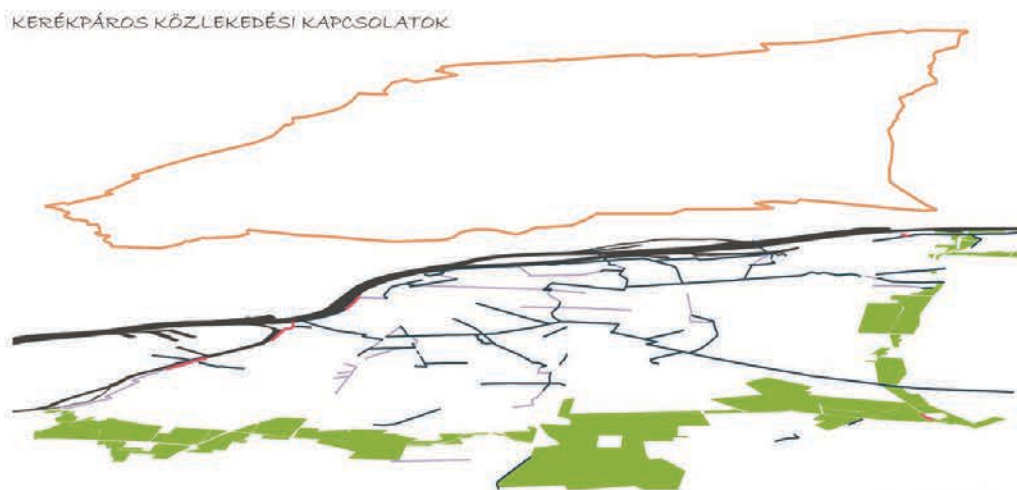

- JELMAGYARÁZAT
- erdő
 - becserjésedő területek
 - beerdősülő területek
 - rét legelő, szántó
 - felhagyott rét legelő, szántó
 - lakóterület
 - kereskedelmi/gazdasági terület
 - barnamezős területek
 - egyéb zöldfelület
 - tenető

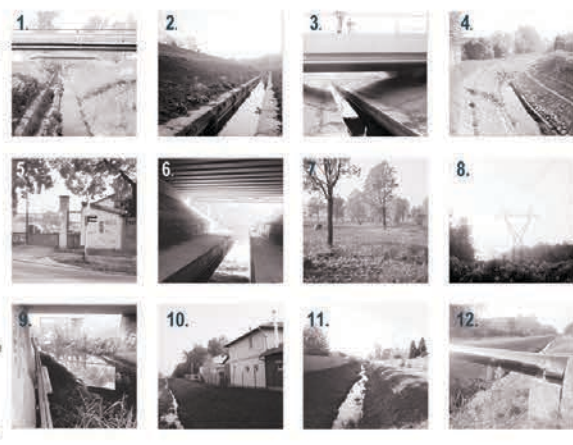
VÁROSSZERKEZETI KÖZPONTOK

KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

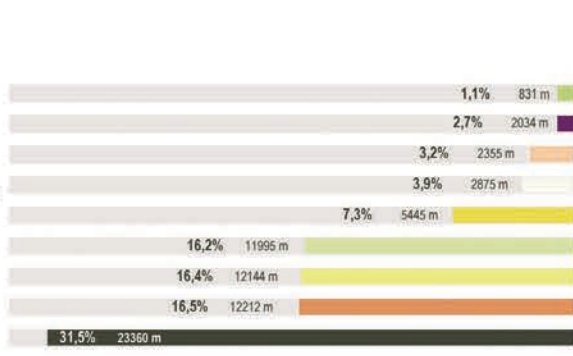
- JELMAGYARÁZAT
- kerékpárút
 - kerékpársáv
 - javasolt kerékpárút/sáv
 - összefüggő 66,4 km-es kerékpárút
 - pesti zöldgyűrű

A közlekedési kapcsolatok analízise több szempontból is szükséges. Az úthálózat és közlekedési feltételek vizsgálatával érzékelhetővé válik, hogy hol alakulnak ki bejárati pozíciók a területen, honnan és milyen módon megközelíthető a terület. Ez tervezési alapadat is, hiszen meghatározza, hogy melyek lesznek a frekvenciájuk és kevésbé frekvenciájuk területek, hol alakulnak ki kulcsponti helyszínek. A vizsgálat rámutat továbbá, hogy mely területeken várható zaj és vizuális konfliktus, melyek zavaró hatását erősítéssel, védőfásítással kívánom ellensúlyozni a tájrendezési javaslatban.

A jelenlegi budapesti kerékpárút-hálózat nagyvonalában követi a város szerkezetét is meghatározó sugaras-gyűrűs felépítést. A kerékpárút-hálózat legkülönbözőbb gyűrűje jelenleg a Hungaria út közelében/mellett halad. A Duna-parton szinte teljes hosszában található kerékpárút vagy kerékpársáv, néhány szakaszon a belvárosban halad. A hiányzó szakaszok kiegészítésével a tervezett zöldfolyosóval együtt létrejöhetne egy 66,4 kilométeres kerékpáros körgyűrű Budapesten, mely 70%-ban (45,9 km) vízfelületek mellett illetve annak közvetlen közelében haladna. Egy ilyen kerékpáros körgyűrű a tervezett zöldgyűrű marketingstratégiájának alappillére lehet.

Az aktuális területhasználat jórészt zöldfelületi jellegű, de egyben diverz képet mutat. Megtalálhatók az elővárosi területekre jellemző területhasználatok jó része, a kiterjedt zöldfelületek, a kertvárosias lakóterületek, helyenként lakótelepek, a jó közlekedési viszonyoknak megfelelően a kiterjedt gazdasági, kereskedelmi egységek hipermarketek, csakugy, mint az iparosításból ránk maradt, mára felhagyott ipari létesítmények, barnamezős területek. A zöldgyűrű nyomvonalán mindkét irányba (jobbra, balra) vizsgáltam, hogy milyen a szomszédos területek területhasználat, és ez hány méteren keresztül határozza a zöldgyűrűt. A zöldfolyosó majd 50%-ban erdőterületek, illetve beerdősülő területek mellett halad el. Mivel vagy parton hagyott rétet, szántót, legelőt 23,7%-ban érint. Lakóterületek mellett halad a nyomvonal 16,5%-ban, ezeknél a területeknél gyakori a zöldfolyosó jelentős leszűkülése (12-15 m). Kereskedelmi, gazdasági területek mellett (működő és felhagyott) csak 5,9%-ban halad el, de az esetek többségében ezek hatása sem kifejezetten zavaró a már meglévő védőfásítások következtében. Hatásukat (főként vizuális és zaj) további fásítással kívánom csökkenteni.

Az összes zöldfelületi jellegű területhasználat illetve a beépített jellegű területek (lakóterület, kereskedelmi, gazdasági terület, felhagyott ipari terület) aránya 78% - 22%. Megállapítható, hogy a zöldgyűrű közel 80%-ban valóban zöldfelületek mellett halad el, ami ismét alátámasztja, hogy a zöldgyűrű valóban létezik, és kivételes adottság Budapest térszerkezetében.

A város szerkezeti központokhoz való viszony vizsgálatával következtetni lehet a téma terület perifériusságának mértékére, illetve a megközelíthetőségre. Általánosságban megállapítható a pesti zöldgyűrű 40 kilométerére, hogy erőteljesen periférius helyzetű. A XXI. századra megváltoztak a városi szükségletek, ezért az egykori térszerkezet átalakulása van. A konfliktusok gyakora leginkább az, hogy ez a folyamat, a változás, a korábbi korokhoz képest gyorsabban megy végbe. A várost ellátó, azt körülölelő egykori mezőgazdasági területek már nem jelentenek létfontosságú szükségletet, ezért egyre gyakoribb, hogy a mezőgazdasági területek parton hagyása. Az egykori ipari területek, négyzetkilométernyi barnamezős területek zárva maradtak meg a város szerkezetében, miközben a város terjeszkedni kíván, és költségkímélőbb megoldásokra válnak a zöldfelületek, felhagyott mezőgazdasági területek modern gazdasági/kereskedelmi területé alakítása. A konfliktus tehát a területhasználati átalakulás irányában (mezőgazdasági terület, zöldfelület > gazdasági/kereskedelmi terület) illetve hiánya (felhagyott ipari területek átalakulása).

TÁJRENDEZÉSI ÉS ZÖLDFELÜLETI TERV

M=1:50000

NÖVÉNYÁLLOMÁNY ALKALMAZÁSI JAVASLAT

M=1:50000

A tájrendezési és zöldfelületi terv tartalmazza a tájrendezési javaslatokat és a javasolt területhasználatot. A területhasználatok esetében a javaslatok a jelenlegi felhasználásból indultak ki. (nem az FSZKT besorolásból, habár azt is figyelembe vettük). A területhasználat átsorolása többnyire felhagyott mezőgazdasági, alulhasznosított gazdasági és olyan becsesjésedő/beerdősülő területek esetén történik, amik alkalmasak regionális park, vagy természetesen terület létrehozására. Szükséges lenne tehát a szakmának a regionális park mellett új fogalom, a „természetes terület” területhasználati kategóriának a megalkotására, ami jellemzően azokat a külterületi zöldfelületeket foglalja magába, melyeket gyepes, cserjés, ligetes, vagy beerdősülő állományrendszer jellemzi, de társulástani és kisebb természetvédelmi jelentősége miatt nem sorolható a természetközeli zöldfelületek közé, viszont zöldfelületrendszeri, ökológiai, és tájképi, tájkarakter szempontjából megőrzendő elemek a zöldfelületi hálóban.

Tervezési javaslataim számos alappillére épül: A jelenlegi állapot legnagyobb problémája, hogy a keresztező utak és átjárhatatlan szakaszok miatt, csak szakaszonként járható, ezért a legfontosabb célkitűzés és feladat is egyben a zöldgyűrű zökkenőmentes átjárhatóságának biztosítása. A felfűzött területeknek kiterjedésük és növényállományuk vagy vonalás zöldfelületi jellegük okán van kiemelt ökológiai jelentősége. A területek természetességének növelése, a degradált felületek rehabilitációja szintén alapvető teendő lenne a területtel kapcsolatban. A zöldfolyosó változatos táji területeket fűz fel önmagára (erdő, beerdősülő területek, ligetes területek, mezőgazdasági területek, becsesjésedő paragon hagyott mezőgazdasági területek stb.), mind esztétikai, mind ökológiai szempontból fontos lenne a tájkarakter változatosságának megtartása. Célkitűzés volt továbbá, hogy a zöldfolyosó és a felfűzött zöldfelületek változatos rekreációs funkcióknak adjon otthont.

A terület általános rendezésének alappillére a lehetőségekhez képest zavartalan gyalogos átjárhatóság biztosítása, és a keresztező utaknál a gyalogos átkelők megépítése. A Szilas-patak teljes nyomvonalán a patak szintje jóval a keresztező utak szintje alatt halad, így néhány esetben semmilyen beavatkozásra nincs szükség (Váci út, M3, Rakospalota határú, M5, M0), helyenként a növényzet eltávolításával lehetne csak átjárhatóvá tenni (Veres Péter út). Több esetben az alagút tájtámasztása, vagy legrosszabb esetben kis mértékű (0,5-1,0 m) süllyesztésre van szükség (pl. Megyeri út, Sporttelep utca, Régi főtű út), néhány kereszteződésnél az út forgalma miatt új aluljáró létesítésre lesz szükség (Cinkotai út, Külső-Szilágyi út). A további szakaszokon, jellemzően a kisebb forgalmú utak kereszteződésénél szintbeni átkötésre van lehetőség. A Ferihegyi repülőtér vezető út esetében a forgalom és jelentős méretű közlekedés terület tekintetében (vasút-gyorsforgalmi út) felújításra van szükség.

A Szilas-patak revitalizációja a zöldfolyosó projekt kihagyhatatlan eleme. Az M3 autópálya és a dunai torkolat közötti szakaszon a meder kiépített jellegének megszüntetését (5847 m), természetes patakmeder kialakítását javaslom. A Gyáli-patak tervezett revitalizációjának megvalósulását elő kell segíteni, és ideális esetben a zöldgyűrű tervével összehangolni. Itt szintén a beton patakmeder felváltására van szükség (két szakaszon: a torkolattól 801 m, és az M5- Nagykorösi út között 2505 m) Míg a TSZT jelentős erdősítésekkel trányozó a patak menti sávokban, de véleményem szerint ez tűzolt mértékben történik, helyenként fontos lenne a jelenlegi ligetes, becsesjésedő állomány megtartása, fenntartása. Erdősítést főként a már jórészt beerdősült területeken tervezek, illetve azokon a területeken, ahol valamilyen egyéb funkciót is betölt. A Szilas-patak mentén az Óceánárok úttól délre, Cinkotai úttól nyugatra, és az M5-ös autópálya mentén az utaktól való elszigeteléseként funkcionál és a környező természeti területekkel lévő kapcsolatát erősíti, az ökológiai folyosókat erősítve-védve, azok puffertületeként szolgál. Védőfásítást 20-30 m szélességben a nagyobb forgalmú utakhoz kapcsolódóan és gazdasági ipari tevékenységek közelében terveztem, hogy azok vizuális útközbe zárhatóságot kiszűrje (Megyeri út, a Magyaróvár útja mentén, A Rakospalotai határú, Veres Péter út, Ferihegy repülőtér vezető út). Pontos elhelyezkedésüket értelemszerűen az egyes területekre kialakított konkrét koncepciókhoz illeszkednie kell megvalósítani.

Bármelyek területek Budapesten koncentráltan az átmeneti zónában jelennek meg, de ahogy a konfliktusvizsgálat megmutatta, szóróanyagban az elővárosi zónában is megjelennek a Petőfi lakotársasági (Váci úttól délkeletre) a honvédelem lemondott, jelenleg önkormányzati és kincstári tulajdon, értékesítése bár terve van véve, de mind ez idáig nem történt meg. A Péterhalmi-erdőben lévő egykori Épületjavító és gyártó cég területén, mely jelenleg építőipari kisvállalkozások telephelyét szolgál, lakóparkot tervezek, ami a közlekedési ellátottság miatt kérdéses és kritizálható. A régi Olajgyár területén szintén irodaház komplexum és lakóparkként fog újrahatszámolni. A régi Kavicsbányától délre fekvő terület az Erdéti Zrt. tulajdonában, aki a jelenlegi tevékenységét folytatni kívánja, bár ennek konkrét jelei nem mutatkoznak, sőt ellenkezőleg az épületeket 2009 körül lebontotta. Javasolom a művelti mezőgazdasági területek megtartását a Szilas- és a Gyáli-patak mentén. Ami egyszerűen etikai szempontból (a jelenlegi pozitív területhasználatot ne szüntesse meg), másrészt tájképi és ökológiai változatosság szempontjából pozitív. Javasolom továbbá a becsesjésedő területek, ligetes állományok fenntartását, jellegének megtartása, és nem egyöntű erdősítést, jellemzően a Szilas-patak és Gyáli-patak környezetében megjelenő zöldfelületek esetében, ahol a hajdani mezőgazdasági területek helyén szukcesszióknak indult a növényzet.

Tervezési alappilléreként fogalmaztam meg a tájverdezés megőrzését, melynek egyik módja a jelenlegi tájkép-szerkezet megőrzése, a különböző állományösszetételűek alakítása, megőrzése. Ennek megfelelően a zöldfelületi rendszerterv részeként növényállomány alkalmazási javaslatot készítettem. A következő lombkoronaborítottsági kategóriákat különböztettem meg: erdő 90-100%, cserjés 50-90%, ligetes 10-50%, gyep 0-10%. Erdő (lombkoronaborítottság: 90-100%); meglévő erdők, és tájrendezési javaslatban ajánlott új erdősítések Cserjés (lombkoronaborítottság: 50-90%); jelenleg is becsesjésedő területek, amelyeknek inkább ökológiai jelentősége van. Ligetes (lombkoronaborítottság: 20-50%); azok a területek, ahol megindult a szukcesszió, de még lazább az állományrendszer. Gyakrabban található az erdők előterében. Alkalmas funkciók elhelyezésére, regionális parkok helye lehet. Gyep (lombkoronaborítottság: 0-20%); jelenleg is kaszált gyepfelületek, jellemzően a patakhoz kapcsolódóan. Jelentős rekreációs használat jellemzi, és esztétikai értelemben is emeli a táji megjelenést.

Jelmagyarázat

JAVASOLT TERÜLETHASZNÁLAT

- erdő
- természetes terület
- rét, legelő, szántó
- regionális park/ extenzív közpark
- közpark
- közkert
- egyéb zöldfelület
- temető
- lakóterület
- kereskedelmi/gazdasági terület
- ökológiai hálózat magterülete
- ökológiai folyosó
- ökológiai hálózat puffertülete
- kövárosi jelentőségű tv-4 terület
- HEV
- vasút
- busz
- vilamos

AKTUALIS TERÜLETHASZNÁLAT (CSAK ELTÉRÉS ESETÉN)

- MG rét, legelő, szántó
- FMG felhagyott rét, legelő, szántó
- CS becsesjésedő terület
- BE beerdősülő terület
- FG felhagyott gazdasági terület

TÁJRENDEZÉSI JAVASLAT

- területhasználat megtartása
- erdő telepítés
- zöldterületi fejlesztés
- javasolt funkcióváltás
- védőfásítás
- tervezett felüljáró
- tervezett szintbeni gyalogos átkelő
- tervezett aluljáró
- tervezett hid
- meglévő hid
- rehabilitálandó patak szakasz
- egyedi reaktivációs terület

LOMBKORONA BORÍTOTSÁG

- 90-100% (erdő)
- 50-90% (cserjés)
- 20-50% (ligetes)
- 0-20% (gyep)

KÖZPARK	32 ha
EGYÉB ZÖLDFELÜLET	346 ha
TEMETŐ	346 ha
REGIONÁLIS PARK	235 ha
TERMÉSZETI TERÜLET	108 ha
RÉT, LEGELŐ, SZÁNTÓ	577 ha
ERDŐ	1812 ha

KARAKTER	BEREZEZÉSI TÁRGYAK	BURKOLAT	ALTERNATÍV FUNKCIÓK
01 erdővel két oldalról határolt, zárt térfalú szakasz		X	X
02 széles, nyitott sáv, zárt (erdő) térfalakkal			X
03 kulissza jellegű térfal - természetű területen (becserjésedő, beerdősülő területek)			X
04 egyik oldalon zárt, másik oldalon nyitott térfal erdő-rét/legelő/szántó határa		V	X
05 térfal hiányos szakasz- rét/szántó/legelő dűlőútajain		V	X
06 nyitott térfal, mozgalmass terop - patak melletti töltésen			
07 kulissza jellegű térfal extenzív közparkokon áthaladó szakasz		V	V
08 kulissza jellegű térfal- közparkon áthaladó szakasz			V
09 kulissza jellegű térfal- közparkon áthaladó szakasz			V
10 egy oldalról zárt térfal - lakótelep zöldfelületén áthaladó szakasz			

Jelmagyarázat

- FUNKCIÓK**
- sport (sportpálya, górpark, erdei tornapálya stb.)
 - játszó (játszóter, csuszdiapark, erdei kalandpark)
 - pihenőpont (pad, asztal)
 - kulturális (múzeum, kiállítóter stb.)
 - kereskedelmi (kávézó, büfé, kerékpárberítő stb.)
 - gyalogos bejárati pont
 - kerékpáros bejárati pont
- TERÜLETHASZNÁLAT (zöldfelületi rendszerterv alapján)**
- erdő
 - rét/legelő/szántó
 - „természeti területek” (becserjésedő ter.)
 - regionális park
 - közpark
 - közkert
- KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS**
- meglévő kerékpárút
 - meglévő kerékpársáv
 - meglévő csatlakozó földút
 - a teljes kerékpáros gyűrűhöz hiányzó szakaszok

KARAKTERTERV

- csatlakozó területtel együtt tervezendő
- sáv jellegű
- csatlakozó, nem tervezendő zöldfelületek

A vázolt funkciósema, programterv, inkább egy alternatíva gyűjtemény, mint konkrét, megvalósítandó javaslatok sora. A kijelölt pontokkal azokat a területeket szűkíttem le, ahol egyáltalán elképzelhetőek az adott funkciók. Értelemszerűen így még ideális esetben sem valósulna meg az összes funkcionális súlypont, ami nem volna el a zöldgyűrű rekreációs értékéből, hasznából.

KERESKEDELMI/ SZOLGÁLTATÓI SÚLYPONT (étterem, kávézó, büfé, és egyéb gasztronómiai jellegű szolgáltatás, kerékpár bérleti pontok) esetében számolni kell épületek elhelyezésével. Ezért a súlypontok nem találhatóak a helyi jelentőségű védett területeken, az ökológiai hálózat magterületein, esztétikai-ökológiai okokból az erdőkben. A súlypontok értelemszerűen a beépített területekhez kapcsolódnak, nagyjából egyenletesen 5 kilométerenként, városközponti területekhez közel helyezkednek el. **KULTURÁLIS SÚLYPONT** (vasúttörténelmi múzeum, szabadtéri színház, szabadtéri koncertszervezésre alkalmas terület kialakítása, múzeum) javaslatból viszonylag keveset tartalmaz a javaslat, mivel a zöldfolyosó profíla inkább rekreációs jellegű, mint kulturális, illetve az erős periferikus jelleg miatt feltehetően az igény is kisebb az ilyen jellegű funkciókra. **SPORTOLÁSI LEHETŐSÉG** (sportpályák létrehozása többnyire a lakóövezetek vonzáskörzetében (és már meglévő sportpályák fejlesztése (pl. Péterhalmi-erdőben), erdei vagy kaland vagy ügyességi vagy egyéb tematikus játszótér , korcsolyapálya, lovaglóút, lovas pihenőhely vagy pálya) regionális parkokban és közparkokban jelenhet meg, emellett barmamezős fejlesztések részeként is elképzelhető **JÁTSZÓTER** (játszóterek kialakítása a köztereken belül, erdei vagy egyéb tematikus játszótér, górpark (csuszdiapark) jellegű funkciók a közparkokban és köztereken kivétel nélkül el lehet helyezni. **PIHENŐPONT** (ülőfalu, asztal, esetleg WC) egyenletesen kb. 500 méterenként érdemes elhelyezni, azokon a szakaszokon, ahol nincs közpark, vagy közkert (hiszen a közterekben, közparkokban a besorolás miatt, ez a funkció egyébként is adott). Pihenőpontokat jellemzően az erdőszakaszok végén, regionális parkokban, kereskedelmi központok mellett javaslok. Érdemes pihenőpontot elhelyezni a bejárati súlypontok közelében, de mégis a keresztező utaktól - azok zavaró hatása miatt - távolabb, illetve a patakok esetében a már meglévő és tervezett hidakhoz kapcsolódóan.

SZŰKÍTETT TÉMATERÜLET VIZSGÁLATA

A pestszentlőrinci „ régi Kavicsbánya” a pesti zöldgyűrű a Keresztúri-erdő szakaszát követően, a negyedik főszakaszán található. A Kavicsbánya területe a felhagyott Nagy-Burma szakasz kaputerülete, a zöldfolyosó a felhagyott vasútvonalon és az közlekedési zónákban halad tovább. A tervezési mintaterület a 18. kerületben Pestszentlőrincen található. Pestszentlőrinc helyén az első állandó település kialakulása valószínűleg a 12-13. században történt, majd elnéptelenedik és jelentősebb szerepet csak a XVII. században nyer. A területen található kavics- és agyaglelőhelyek miatt az ipari létesítmények is gyorsan megjelentek a környéken. A XVII. században számos nemesi család tulajdonát képezte, kézzel készített, majd 1730 körül került Grassalkovich (I.) Antal tulajdonába. Az uradalom területe ekkor mintegy 37 km² volt, mely magában foglalta a mai Pestszentlőrinc és Kispest legnagyobb részét. A gróf majorságot épített és hét családot telepített az addig lakatlan birtokra. A lakosság száma folyamatosan nőtt, majd a 19. században megugrott. Időközben gyorsan nőtt: 1871-ben Kispest része, 1873-ban Vecsésből kiválasztva már önálló község, 1874-ben pedig 1800 lakossal nagyközség lett. A Nagy-Burma vasútvonalat feltételezhetően 1880-ban létesítették. A Kavicsbánya környezete az 1920-as években kezd el beépülni (Szemeretelep már látható az 1926-os térképeken), 1940-re már jórészt beépült illetve felparcellázzák. Ekkor a terület már létrejön, de méretei még jóval kisebbek. Az 1960-as évekre a területre és a területre való beépítés és területhasználathoz vonatkozásában elnyeri mai formáját. A Kavicsbánya területén később az ún. Anin Feslek és Vegyipari Vállalat telephelye kapott helyett. A tevékenységük során a szennyező kemikáliát, a pakurát tárolták itt. A pakura tározó tavak miatt a rehabilitációig ez volt Budapest legszennyezettebb területe. A 18. kerület még budapesti viszonylatban is alacsony zöldterületi ellátottsággal rendelkezik. Mindemellett fővárosi viszonylatban is kifejezetten kevés a zöldterületek átlagos alapterülete. A zöldterületek között nincs összeköttetés, és nem töltnek be városzerkezeti szervező szerepet. Így kihasználtságuk is alacsonyabb. A kerület legnagyobb városzerkezeti problémája, hogy az egyes városrészek erősen elszigeteltek egymástól, és az elszigeteltségből is következően egyenlőtlenül fejlődnek. A közúti és gyalogos elszigeteltséget a nagy kiterjedésű zöldfelületek illetve a nyomvonalas létesítmények okozzák. Részben az elszigeteltségnek is köszönhetően térszerkezeti értelemben egyenlőtlenessé alakultak ki az egyes kerületrészek között. A fő egyenlőtlenesség Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületrészek között érződik, ami a zöldfelületi rendszerben a területhasználatai sajátosságokban, vagy akár az úthálózatban is megjelenik.

A zöldfolyosó feléje magára a Keresztúri-erdő és Péterhalmi-erdő területét, ezáltal a kerületek és a kerületrészek közötti összeköttetést teremti. A fasorok, sétányok fejlesztésével, egy jól működő zöldhálózati struktúrát lehet kialakítani, ami a zöldterületeket és a zöldfelületeket is összefűzi. A nyugat-keleti elszigeteltség oldására a téma területén északi peremén javasolom a Fedezék utca meghosszabbítását és a Pataky István utcával való összeköttetést. A Kavicsbánya zöldfelületi jellegű újrahazsnoztása és a repülőtérhez közel eső területek értéke miatt a téma területét délre található terület továbbra is gazdasági/kereskedelmi rendeltetésű terület kell, hogy maradjon. Ennek megközelíthetősége a Ferihegyi repülőtérre vezető útról alapvető fellettel. A kapcsolat megteremtésére különös figyelmet kell fordítani a megközelíthetőség miatt javasolom a Nefejeles utca meghosszabbítását a Kavicsbányáig. A meghosszabbított közúton a buszhálózat átstrukturálásával új megállókat lehet kialakítani. A közlekedési és zöldfelületi javaslatok biztosítják a terület jobb feltárását, és a gyalogos kapcsolatokat fejlesztésén, összességében ellensúlyozzák a területre való elszigeteltséget. A tervezési terület tagabb környezetben kertvárosias lakóterület, illetve a gazdasági területek jelenléte dominál. A terület rehabilitálása után, az elmúlt öt év alatt megindult a vegetáció kialakulása. A terület legnagyobb részén degradált jellegű lágyszárúak, többnyire fűfélék és gyomok alkotta növényállomány jelent meg. Foltokban a szukcessziós átalakulás már előrehaladottabb, így pionir cserjék, adventív fászszerű növényzet is megjelent foltokban.

ELEMZÉSEK ÉS JAVASLATOK

VÁROSSZERKEZETI PROBLÉMÁK

ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

KIALAKULÁS TÖRTÉNET

KONCEPCIÓ

A Kavicsbánya zöldfelületének megtervezésekor alapvető célkitűzéseket tűztünk ki a szabadtérépítészeti kialakításra. Fontosnak tartom, hogy a tervezési terület a pesti zöldgyűrű részeként működjön, extenzív karakterrel rendelkezzen, a társadalmi igényeknek megfelelő funkciók kapjanak helyet, fenntartható és gazdaságos legyen.

A terület alapvető tér szerkezetét a bejárati pontok, gyalogos megközelítési lehetőségek, a fő gyalogos - kerékpáros áramlási vonalak és a funkcionális súlypontok határozzák meg. A legdominánsabb megközelítés a terület három „sarka” felől adódik. Északi és délnyugati irányból a zöldfolyosó folytatásaként, illetve délkeletről, a Szemeretelepi vasúti megállóhely és átkeleli lehetőség felől. Kisebb jelentőségűek lesznek a csatlakozó utcákról nyíló bejáratok, így nyugatról a Székely György, Akadály utca, és Nefelejcs utcáról nyíló megközelítési pontok, továbbá a Fedezék utca meghosszabbításán kialakított új buszmegálló felől, illetve délről a gazdasági terület felől. A fő áramlási vonalak a fő megközelítési pontok között így egy háromszögben feszülnek ki, amelyek a tervezendő utak hozzávetőleges nyomvonalát is megadják. A funkciókban és ezért intenzívebben használt területek koncentrációs törekedtem, mivel így fenntarthatóbb és sokkal izgalmasabb tér szerkezetet eredményez a kialakítás. A meglévő vasúti épületek és környezetük egyértelműen alkalmasak a funkcióösszűrés gócpontjának.

A tervezési területen számos olyan, többnyire problematikus adottság van, amit érdemes inkább lehetőséggé kihasználni. Az alulhasznosított vasúti épületek remek lehetőséget kínálnak új funkciók elhelyezéséhez. Az ipari múltuk köszönhetően a talaj erősen szennyezett volt. A kármentesítés ugyan meg történt, de a talaj kis mértékben nagy valószínűséggel továbbra is szennyezett maradt. A szennyezett talaj teljes megtisztítására fitoremedációs megoldások alkalmazásával van lehetőség. Az energianyar alkalmas energiaerdő kialakítására, és emellett felszívja a talajból a szennyeződéseket. A közeli talajvízvízcsők jó adottságok jelentenek egy új kialakítására. A fő növényi a terület rekreációs értékét, télen, mint kocsolyázó fő funkcionálhat izgalmas lehetőséget kínál az adottság, hogy a tervezési terület tagabb környezetben is teljesen sík domborzati adottságokkal rendelkezik. Már négy-öt méteres mesterséges dombok kialakításával is jó kilátóhelyet lehet létrehozni. A dombok emellett jó adottságot jelentenek a górpark számára is. Cél, hogy a tervezési terület sok rekreációs funkciókat, egyszerre adjon helyet, ami látványos ellenmondásban van az előirányzott extenzív jelleggel. A túlépítés elkerülése érdekében számos funkciót szinte láthatatlan módon kell beilleszteni a tér szerkezetbe. Így az épületek közelében elterülő nagyobb gyepek tér rendezvényterem alkalmas, az adott rendezvények során időszakosan megjelenő parkoló-igényt a rendezvényterhez kapcsolódó, takarásban elhelyezkedő gyepek tere lehet megoldani. A dombok kialakításával helyet lehet teremteni a szabadtéri színpad számára alkalmas terek és egy ideiglenes színpadnak is.

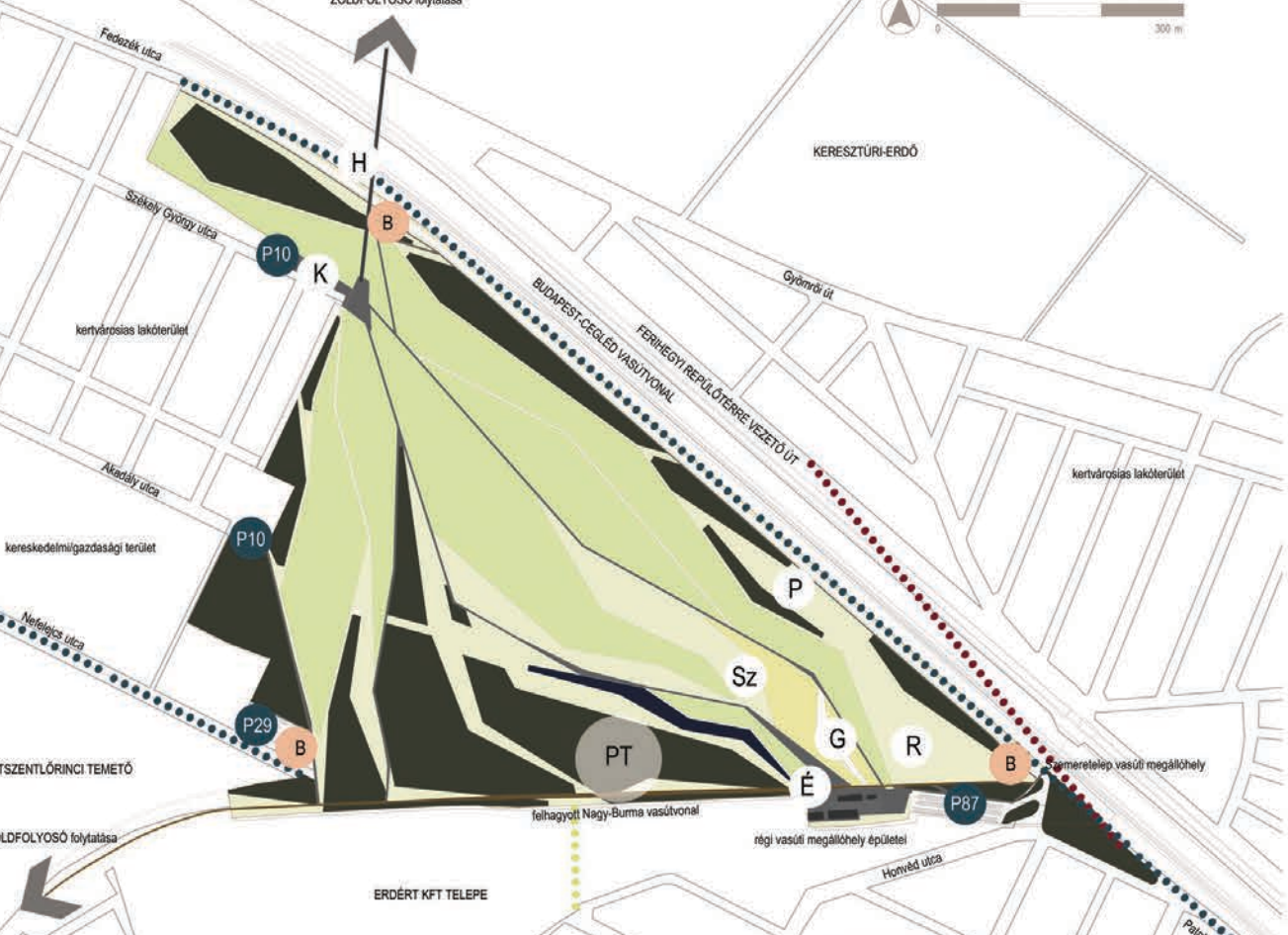
A terület extenzív karaktere meghatározó irányelv volt a tér szerkezeti értelemben vett anyaghasználat kialakításában is. A tér szerkezetet mindössze négy, különböző minőségű, karakterű növényállomány határozza meg: kaszált, fél-intenzív fenntartott gyepek, természetközeli kialakítású, magas virágos gyepek, dombok, illetve energiaerdők. Konceptcionális elv volt, hogy nagy, homogén, extenzív fenntartott, egységes felületeket alakítsak ki.

A térkapcsolati, a funkcionális és a tér szerkezeti anyaghasználati kapcsolatos elhatározások számos ponton már meghatározták a szabadtérépítészeti koncepciót. Olyan struktúrát kellett keresni, amely ezeket a szempontokat egy komplex, fenntartható és működő, illetve egységes és homogén, másrészt viszont változatos és sokféle téri helyzetet kínáló tér szerkezetet ad. Ehhez egy olyan fraktálszerű struktúrát alkalmaztam, ami képes kezelni a sokféle téri helyzetet, megfelelni a diverz szabadtérépítészeti szempontoknak.

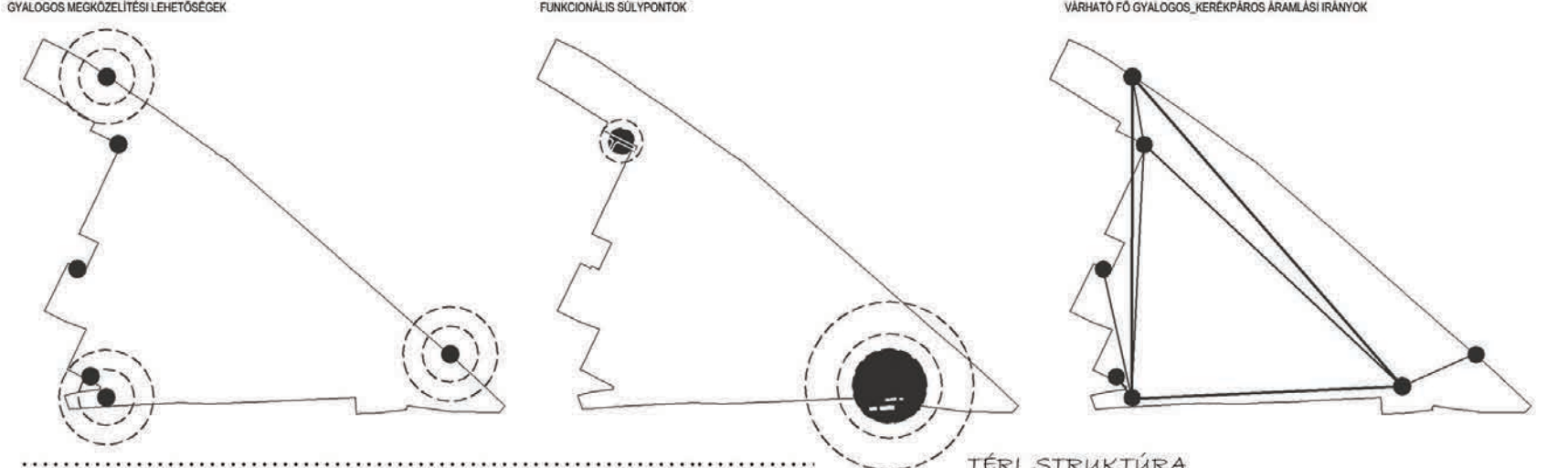
A fraktálszerű struktúra legfontosabb előnye, hogy képes a funkcióösszűrését kezelni, így kialakíthatók nagy, több hektáros homogén felületek, de az intenzívben kialakított felületeknél, a száz négyzetméteres léptékben is ugyanazt a téri logikát lehet alkalmazni, így egy nagyon koherens és egységes szabadtéri rend alakul ki. Emellett egyenesek által határolt, így könnyen fenntartható, és egymástól elválaszthatóak a terület használatok, és ez a struktúra alkalmas arra, hogy vonalként, illetve körülhatárolt területeként is értelmezhető/alkalmazható legyen. Így a szabadtérépítészeti tervben, vonal és értelemben ez utának, illetve terület használati határait felel meg, másrészt terület egység is, azaz különböző tér szerkezeti anyag minőségeket felel meg.

A tér szerkezetet az említett módon a következő tér szerkezeti minőségeket alkalmazza: energiaerdő, kaszált gyepek, magas virágos gyepek, dombok, geoplasztika. Az energiaerdő legnagyobb mennyiségben a pakura tározók egykori helyén jelenik meg, hogy a talajban megmaradt szennyeződések felszívja. A kaszált gyepek felületek az épületek közelében jelennek meg, hiszen számos funkciót szolgálnak (patak menti rekreációs terek, szabadtéri színpad, rendezvényter). A magas virágos gyepek nagy homogén felületeket töl be, és dominálja a park karakterét. A kaszált gyepek szintén az épületek környékén jelennek meg. A homogén minőségek diverz sokféle téri kombinációja sokszínű, változatos térélményeket kínálóját hoz létre. A „térélmény sűrűség” mértéke és egyben a funkciók száma is az épületek közelében a legnagyobb, és azoktól távolodva csökken, egyszerűsödik a tér szerkezet.

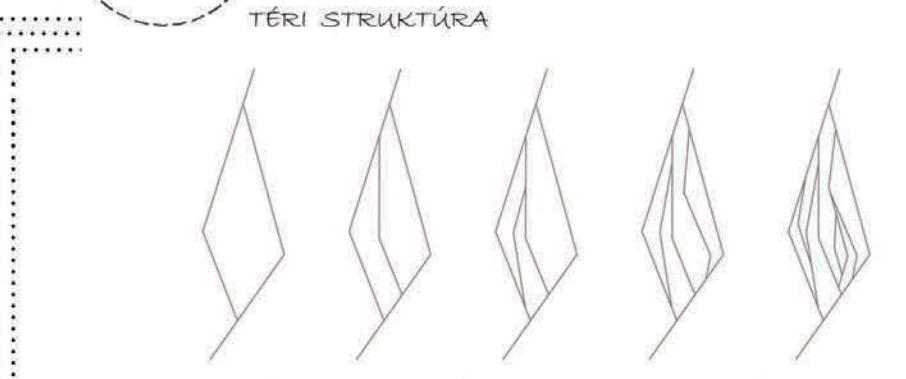
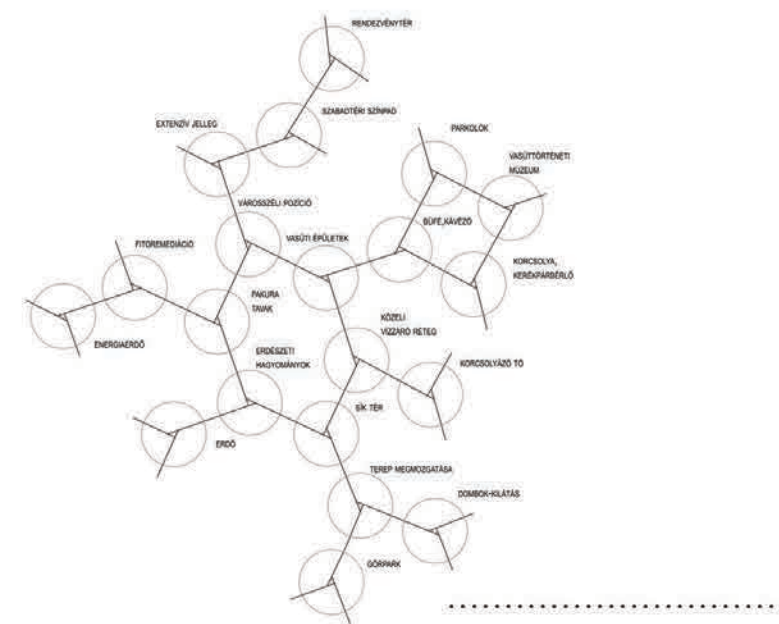
PROGRAMTERV

SÚLYPONTOK ÉS KAPCSOLATOK

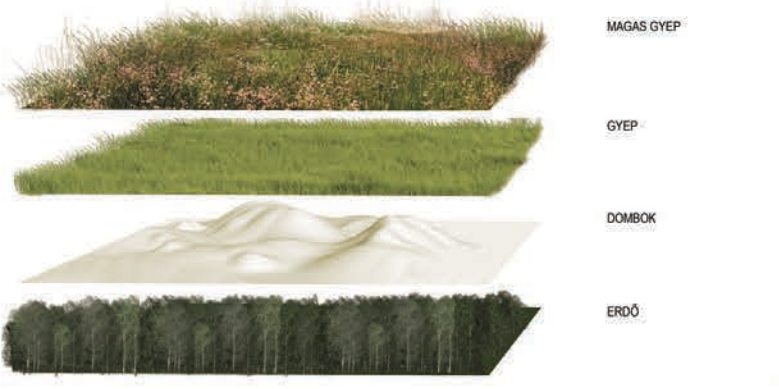

ADOTTSÁGOK ÉS TERVEZETT FUNKCIÓK ÖSSZEFÜGGÉSEI

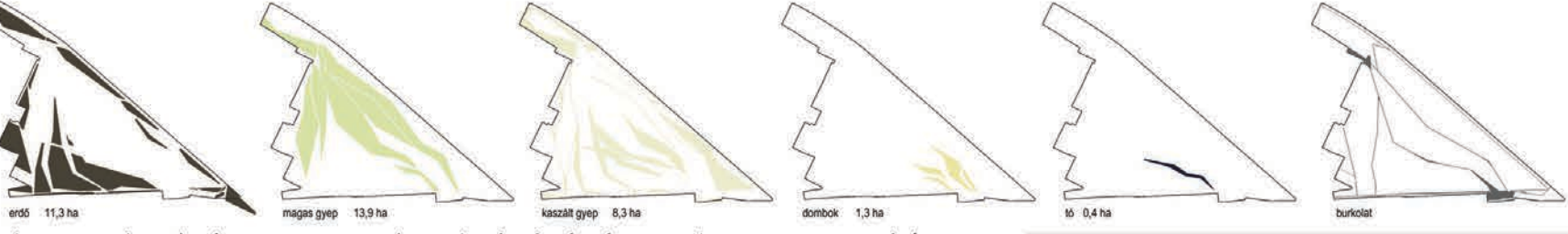

FRAKTÁLSZERŰ KIALAKÍTÁS
 - funkcióösszűrés kezelése
 - egyenesek által határolt (fenntarthatóság)
 - vonal és körül határolt terek egyben - út és terület használat

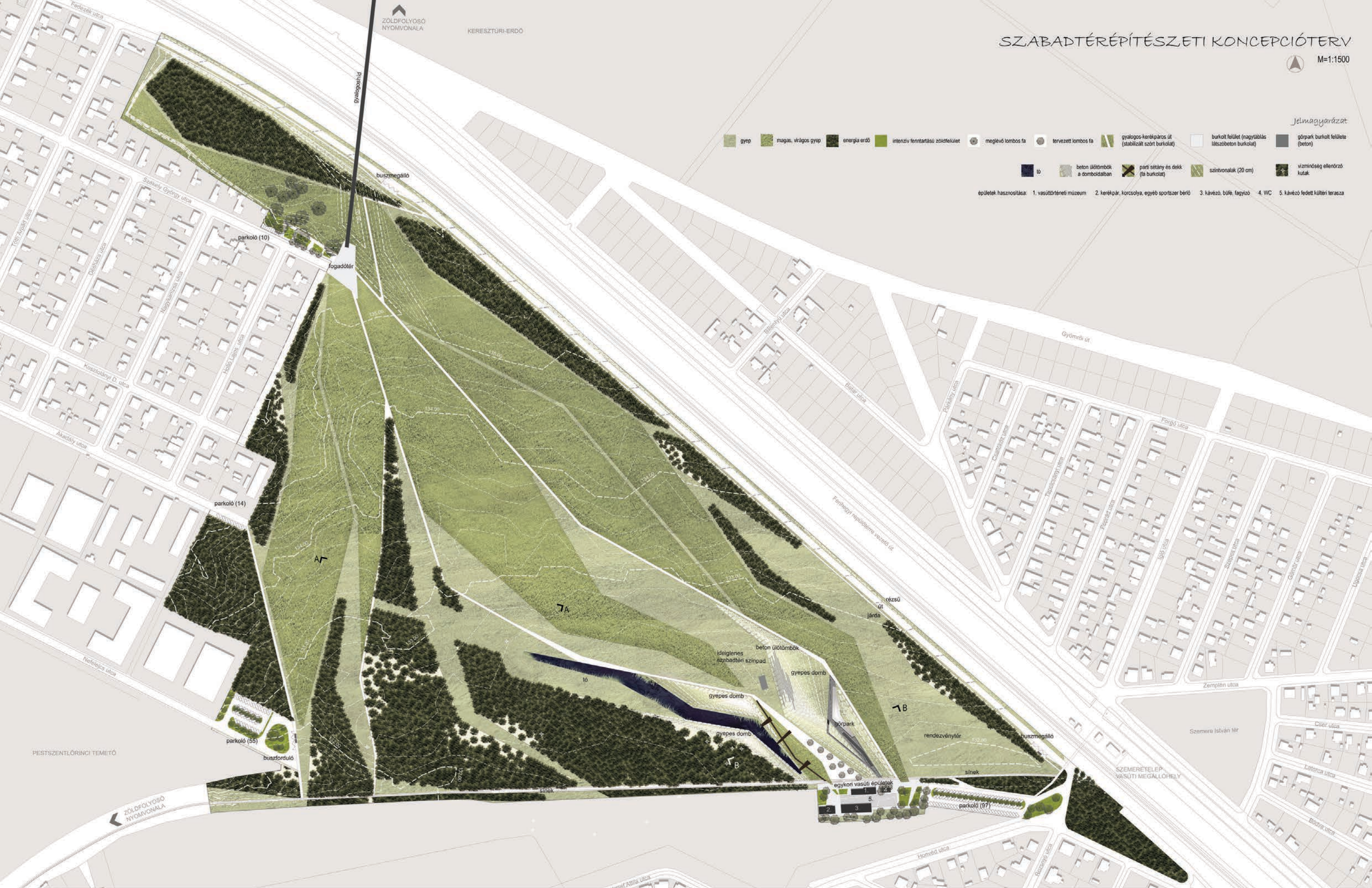
HOMOGEN 'ANYAGHASZNÁLAT'

HOMOGEN 'ANYAGHASZNÁLAT'

- Jelmagyarázat**
- gyep
 - magas, virágos gyep
 - energia erdő
 - intenzív fenntartású zöldfelület
 - meglévő lombos fa
 - tervezett lombos fa
 - gyalogos-kerekpáros út (stabilizált szőrt burkolat)
 - burkolt felület (nagytabás látszóbeton burkolat)
 - gőrpark burkolt felülete (beton)
 - tó
 - beton ülőtömbök a domboldatokban
 - parti sétány és dekk (fa burkolat)
 - szintvonalak (20 cm)
 - vízminőség ellenőrző kutak
- épületek hasznosítása: 1. vasúttörténeli múzeum 2. kerekpár, korcsolya, egyéb sportszer bérlo 3. kávézó, büfé, fagyizó 4. WC 5. kávézó fedett kültéri terasza

LÁTVÁNYRAJZOK

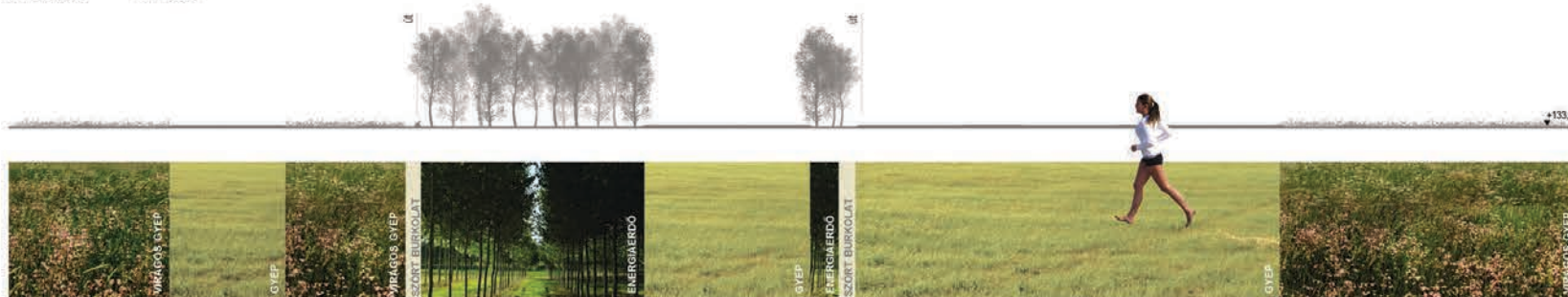
A KAVICSBÁNYA MADÁRTÁVLATBÓL HÁTTÉRÉBEN A KERESZTÚRI-ERDŐVEL

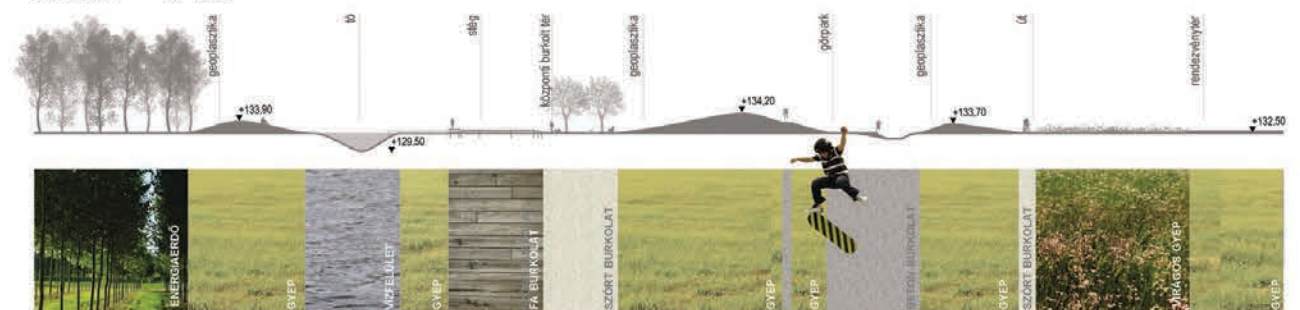
LÁTVÁNYRAJZ A KÖZPONTI TERÜLETRE SZRÓL A TÓVAL, GEOPLASZTIKÁVAL ÉS SZSBDATÉRI SZÍNPADDL (FENT) ILLETVE A NAGY KITERJEDÉSŐ VIRÁGOS GYEP FELÜLETEKRŐL ÉS AZ ENERGIÁERDŐVEL A HÁTTÉRÉBEN (LENT)

METSZETEK ÉS ANYAGHASZNÁLAT

A-A METSZET M=1:500

B-B METSZET M=1:500

A pesti zöldgyűrű koncepciója és a pestszentlőrinci Kavicsbánya szabadterépitészeti koncepcióterve

diploma 2012

készítette: Szabó Lilla konzulens: Mezősné Dr. Szilágyi Kinga, Gergely Antal

Budapesti Corvinus Egyetem/Tájépítészeti Kar/ Kert- és Szabadterépitészeti Tanszék